

galmi kellékéül a vagyoni jogi érdeket jelölik meg. Mindezek alapján a kötelelem fogalma, úgy gondolom, a következőkben szabatosan definiálható: *kötelelem minden vagyoni jogot érintő jogilag szabályozott kötelezettség.*

Ha ezt a definíciót helyesnek ismerjük el, lehet-e kétségünk az iránt, hogy ebben a jogviszonyoknak igen tág köre van képviselve, és pedig *arra való tekintet nélkül, hogy e jogviszonyok a köz- vagy magánjogok körét érintik-e?* Ebből következőleg az a körülmény, hogy a kötelelem fogalmát elvileg kizárólag a magánjogi terminológia használta, semmiesetre sem jelentheti azt, hogy e fogalom kizárólagosan, „lefoglaltan” magánjogi, hanem azt, hogy a közjogok területén ezideig talán nem ismerték fel a kötelelem elemeket.

Az elmondottak alapján tehát azt állítom: *a)* hogy a kötelelem nem magánjogi, hanem egyszerűen csak *jogi* fogalom, *b)* hogy világosan bukkan fel ez a fogalom minden helyes asszociációjával egyetemben a közjogi studiumok közül éppen a vagyoni jogokkal telített pénzügyi jogban, *c)* hogy természetesen a kötelelem fogalmának használata ennek minden „gondolati” háttérével együtt sem „magánjog-sítja” a pénzügyi jogot, ez egy terminus pusztá használatával nem is volna elérhető —, hanem egyszerűen felismeri, vagy felismerni véli anyagának szerkezeti tulajdonságait. Amennyiben a pénzügyi jognak az a meglátása, amely szóbanforgó könyvből kiütközik, helytelen volna, akkor az nyilvánvalóan csak az itt cáfolt érvektől erősen különbözõ érvekkel volna megdönthetõ.

Dr. Takács György.

A jogalkalmazás tudományának alapjai. (Jegyzetek dr. Markó Jenő ilyen című könyvéhez. Magyar Jogászegylet könyvtára, 17.) A létért való küzdelem egyik rugója a haladásnak, de a kenyérért való kíméletlen és nehéz harc ideje nem kedvez sem a tudománynak, sem a művészeteknek. Korunkban az irodalmi színdarabok helyét felváltja egy külön színház-művészet, mely sokszor távol áll az irodalomtól, a természettudományok terén is inkább a gyakorlati technika fejlődik, mint az elméleti tudomány és az elmélet terén csak ott van nagyobb haladás, ahol azt a technika megköveteli. A jogtudomány ma nagyrészt a bírói gyakorlat gyűjtésével és esetleg rendszerbefoglalásával foglalkozik. Örömkünkre szolgál, hogy a Magyar Jogászegylet Kauser értékes munkája után megint olyan könyvet adott ki, mely a jogtudomány alapvető kérdéseit veszi kritikai boncolás alá. Jól kiművelt elmélet nélkül nem lehet helyes törvényhozás és joggyakorlat, amint a technikai haladásnak az elméleti természettudomány fejlődése az alapja. A gyakorlat csak egyes esetekben ráhibázhat ösztönszerűleg arra, amit a tisztázott elmélet tudatosan és biztosan alkalmaz.

Panaszkodunk amiatt, hogy újabban a jogászelem a nemzeti munka keretében háttérbe szorul, hogy még irányadó személyiségek is hajlandók a jogászt valami szavakon rágódó, múlt időkből itt maradt és a haladást fékező embertípusnak tekinteni. Meg kell mondani, hogy ennek részben magunk, közöttünk a

gyakorlatiság fanatikusai, az okai. Ha az úgynevezett jogtudomány nem más, mint a bírói gyakorlat által learatott területen való tallózás, akkor ez nem is tudomány, hanem egy mesterséghez szükséges ismeretek kisebb-nagyobb halmaza, aminek édeskevés szerep jut nagy, átfogó kérdésektől, sorsdöntő elvi harcoktól zaklatott korunkban. A jogtudomány feladata nem tallózás, hanem magvetés, ugarnak megművelhetővé tétele, a jövő jobb társadalmi rendjének, az emberi együttműködés tökéletesebb szervezelmének pionír munkája. Ha a jogtudomány nem más, mint bírói gyakorlat gyűjtője, feldolgozója, akkor igaza van azoknak, akik azt tartják, hogy a jogtudomány csak cammog az élet szükségletei után, elavult elméleteivel kerékkötője a haladásnak. Az igazi jogtudós próféta és nem kommentátor és ha a gyakorlat fanatikusai fölényesen mosolyognak a jogi elmélet vitái felett, ne feledjék el, hogy akkor a jogászok hivatása felett mondják ki a halálos ítéletet.

Szerző a logika és a lélektan kutatásainak felhasználásával kimutatja, hogy milyen sok bizonytalanságot okozó elem akadályozza a jogalkalmazás helyességét. A kép szerző szerint is igen sötét. De mi is ott találjuk meg a világzt és a kivézető útát, amire a mű is több helyen céloz, hogy itt nem abszolút filozófiai értelemben kifogástalan következtetésekről és megállapításokról, hanem az általános szabálynak az egyedi esetre való alkalmazásáról van szó, melynek olyannak kell lennie, hogy a törvényhozó akaratanak és az anyagi eseti igazságnak is megközelítőleg megfeleljen. A szerző épen azért szerintem túlságosan finom filozófiai eszközökkel dolgozik, mint amelyet a gyakorlati célkitűzéseket szem előtt tartó és nem tisztán megismerő, hanem teleologikus jellegű jogtudomány megkövetel. A jogi és nem jogi elemek megkülönböztetése nem jár gyakorlati eredménnyel. A filozófiában fogalom és a fogalmat kifejező jel: a szó, különböző két fogalom, a jogtudomány szempontjából, mely szavakba foglalt jogszabályokkal és a jogalkalmazás céljára definiált kifejezésekkel dolgozik, sőt sokszor szavakat a közhasználatból meghatározás nélkül bizonytalan terjedelmi körrel és változó tartalommal vesz át, a szó és a fogalom elválaszthatatlanok. Eltekintve egy-két, a nyelvújítás alatt keletkezett mesterséges, latimból fordított műszótól, a jogi szavak köznapi szavak is, viszont a jogszabályokban előforduló köznapi szavak is a joggyakorlat meghatározásai folytán jogi műszavakká válnak, a köznapi szavaktól esetleg eltérő sajátos területtel bírnak, sőt különböző törvényekben más és más jelentőséget kapnak (kereskedő, iparos, lehetetlenülés, jó erkölcsökbe ütközés, gondatlan-ság, veszélyeztetés).

Filozófiailag mindez bizonytalansági elem, viszont a szavaknak változó értelme, a körülményekhez való alkalmazkodása megkönnyíti régi törvényeknek az élet által megkívánt értelmezését. A szavak a közfelfogás, az új életjelenségek folytán maguk is változó tartalmat és terjedelmet kapnak, ami a bírónak sokszor hasznos útmutatás a közfelfogás kutatásánál. Az sem baj, hogy a törvényértelmezésnél a bíró sokszor rejtett szociológiai indokolást ad logikai értelmezés keretében. Nem lehet

elégge hangsúlyozni Grosschmid bölcs megállapítását, hogy a jogban az a körülmény, hogy két fogalom azonos, nem jelenti a valóságban azok egyező tartalmát, hanem csak azt, hogy ugyanaz a jogszabálycsoport alkalmazható rájuk. Már pedig, ha több jogszabály összevetése folytán a konkrét esetnek több jogszabály alá való sorozása lehetséges, igen helyes, ha a bíró tudat alatt célszerűségi szempontokat tart szeme előtt. Az a körülmény, hogy ezt csak tudat alatt, ösztönszerűleg teszi, mert a kútfői rendszer szerint neki csak a jogalkalmazás, a jogszabályból az egyes esetre való következtetés a feladata, megvéd a bíróban lévő szubjektív elemek túlságos érvényesülésétől.

Szerző a perrendtartások liberális elemének tekinti a bíró szabad mérlegelési jogát. Hangsúlyoznunk kell, hogy az 1911. évi I. t.-c.-nek a bírót a hivatalból való bizonyítás elrendelésére feljogosító, a kérdezési jogot megadó és a bírónak a szabad mérlegelés folytán megnövekedő diszkrecionális hatalmát és a jogvita eldöntésében való nagyobb beavatkozási jogát megalapító szakaszai és alapvető intézkedései éppen nem a liberális gondolkodással vannak összefüggésben, ellenkezőleg a tárgyalási elvvel szemben az anyagi igazság szempontjait hangsúlyozzák.

Nincs itt hely arra, hogy az értékes munka minden részével foglalkozzunk. Szerző igéri az elméleti rész után a gyakorlati alkalmazott részt. Érdeklődéssel várjuk. *Ifj. dr. Szigeti László.*

Magyar devizagazdálkodás. E címen jelent meg dr. Óvári Papp Zoltánnak, a Magyar Nemzeti Bank ellenőrének a magyar devizagazdálkodás fejlődését és jelenlegi állását ismertető műve. A mű áttekintést nyújt I. részében a devizakészletek megszerzésének és felhasználásának szabályozásáról, II. részében a külfölddel szemben fennálló pénztartozásokból teljesíthető fizetésekről és a pengőben fizetett összegek felhasználásáról, III. részében az aranyban való ügyletkötés korlátozásáról és az aranykészletek kötelező bejelentéséről.

Az I. részben kiindul a devizatartalmaikból, ismerteti a devizakészletek beszolgáltatása körüli kötelezettségek tekintetében érvényesülő különböző kategóriákat, különösen az exportból eredő devizák beszolgáltatását, de kiterjeszkedik arra a kérdésre is, amely az eddig megjelent művekben meglehetősen mellőzésben részesült, nevezetesen az exportból eredő különböző devizabevételek mikénti beszolgáltatása. Ugyanebben az I. részben tárgyalja az értékpapírforgalom nostrifikálásával kapcsolatos kérdéseket is.

A II. részben a transzfermoratoriumon kívül a hitelrögzítő egyezmények és a hitelrögzítés alá nem eső tartozások részletes elemzése után, foglalkozik a pengőben teljesített fizetésből eredő számlakövetelések felhasználásáról, az addicionális kivittel és az idegenforgalmi célokra történő igénybevétellel.

Ebből a rövid ismertetésből is látszik, hogy a mű megfelelő áttekintést nyújt az egész joganyagról, amelynek alapján könnyen el-